

ιστορία τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ τούτου ἕνεκα δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι Πῖος ὁ Θ', συνδέσας τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς μεγάλης ταύτης ἐπαναστάσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐστὶν ὁ τελευταῖος τῶν παπῶν, κατὰ τὴν συγκεκριμένην καὶ ἱστορικὴν σημασίαν τῆς λέξεως.

ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ.

Νῦν, ὅποτε ἀνὰ τὸ στόμα πάντων φέρονται ἐναλλάξ αἱ λέξεις συνδιάσκεψις καὶ συνέδριον, ἐν δὲ τηλεγραφῆματι, τελευταίως διαβιβασθέντι ἐνταῦθα, ὑπεμφίνεται διάκρισις τις μετὰ τῶν λέξεων τούτων, καλὸν ἡγούμεθα τὸ ἐκθέσαι περιληπτικῶς τὴν ἐνυπάρχουσαν διαφορὰν, καθὼς περιγράφονται οἱ ὅρισμοί οὗτοι ἐν τῷ λεξικῷ τῆς Πολιτικῆς.

Καὶ πρῶτον ἀδύνατος ἀποβαίνει ὁ ἐντελής ὅρισμός τῆς λέξεως συνδιάσκεψις, διότι δὲν ἐφαρμόζεται πάντοτε ἐπὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων. Γενικῶς διὰ τῆς λέξεως συνδιάσκεψις ἐννοοῦνται διπλωματικαὶ διασκέψεις, εἴτε μετὰ τῶν μελῶν συνεδρίου εἴτε μετὰ τῶν πρέσβειων πολλῶν δυνάμεων, οἵτινες εἶναι διαπεπιστευμένοι παρὰ τῆ αὐτῆ ἀλλῆ. Αἱ συνδιασκέψεις διαφέρουσιν ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτῶν καθ' ἣν ἔχουσι δύναμιν εἴτε ἀποφασίζουσιν ἐπὶ ζητημάτων εἴτε ἀπλῶς συμβουλευτικὴν ἐκφέρουσιν ψῆφον, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει λαμβάνουσι τὴν ὀνομασίαν τοῦ συνεδρίου. Αἱ διασημότεραι συνδιασκέψεις εἶναι ἡ τοῦ Moerdyk τοῦ 1709 καὶ τῆς Gertruydenberg τοῦ 1710, αἵτινες προηγήθησαν τῶν συνθηκῶν τῆς Οὐτρέχτης, ἡ κατὰ τὸ 1855 ἐν Βιέννῃ, ἡ τοῦ 1869 ἐν Παρισίαις πρὸς λύσιν τῆς μετὰ τὴν Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος διαφορᾶς, ἡ τις ἐπέγχεσεν ἕνεκα τῶν κρητικῶν, ἡ τοῦ 1871 ἐν Λονδίῳ, προκληθεῖσα, μετὰ τὴν κατάπτωσιν τῆς Γαλλίας, ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας πρὸς τροποποίησιν τῆς παρισινῆς τοῦ 1656 συνθήκης ἀναφορικῶς πρὸς τὸν περὶ τοῦ Εὐξείνου ὄρον, καὶ ἡ τοῦ 1876 ἐν Κωνσταντινουπόλει τῆς προτάσει τῆς Ἀγγλίας πρὸς διακανόνισιν ζητημάτων σχετιζομένων πρὸς τὴν ἀκεραιότητα καὶ ἀνεξαρτησίαν τῆς Τουρκίας, συνδιάσκεψις ἡ τις ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος τοῦ ἀνασταλέντος νῦν Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου. Ἐν πάσαις ταῖς συνδιασκέψεσι ταύταις τὰ ἀνακτιβούλια ἐπεζητήθησαν ἐν μέσῳ τοῦ πολέμου ἐξουρεῖν τὰς βάσεις τῆς μελλούσης εἰρήνης· ἀλλ' αἱ τοιαῦται συνδιασκέψεις δυσχερῶς ἀπολήγουσι πάντοτε, διότι ἐπὶ τῶν πληρεξουσίων ἐπιδρῶσι κατ' ἀνάγκην αἱ εἰδήσεις, αἵτινες διαβιβάζονται ἐκ τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου· ὀλιγώτερον δὲ εἶναι περιπεπλεγμένοι αἱ διαπραγματεύσεις, ὅταν ἡ συνδιάσκεψις γίνηται ἐν καιρῷ εἰρήνης περὶ εἰδικοῦ ζητή-

ματος. Κατὰ τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα αἱ τοιαῦται συνδιασκέψεις κατέστησαν συχνότεραι χάρις εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων καὶ χάρις πρὸ πάντων εἰς τὴν συνθήκην τοῦ ὑποβάλλειν εἰς τὴν δικαιοσύνην τῶν μεγάλων δυνάμεων τὰς μετὰ τὴν δευτερευόντων κρατῶν δυσχερείας. Ὅταν τοιαύτη περίπτωσις παρουσιασθῆ, τὰ δὲ μεγάλα τῆς Εὐρώπης ἀνακτιβούλια νομίσουσιν ἀναγκαίαν τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἐπέμβασιν, ἢ ὅτε τὴν δικαιοσύνην ἐπεκαλέσθησαν τὰ ἐνδιαφερόμενα κράτη, συμφωνεῖται σύνοδος τῶν πρέσβειων τῶν πέντε μεγάλων δυνάμεων, οἵτινες εἶναι διαπεπιστευμένοι παρὰ μὴ τῶν μεγάλων ἀλλῶν πρὸς συνδιαλλαγὴν τῆς διαφορᾶς. Ἐξ εἰδικῶν τῆς διαφορᾶς περιπτώσεων ἐξαρτᾶται ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἢ μὴ τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν. Ἡ συνδιάσκεψις τότε καλεῖται ὑπουργικὴ. Αἱ ὑπουργικῶν συνδιασκέψεων ἐκανονίσθησαν τὰ τῆς Ἑλλάδος (κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ βασιλέως), τὰ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὀλλανδίας, τὰ τῆς Ἀνατολῆς πολλαίς, οἷον τῆς Σερβίας, Ῥουμανίας, Συρίας, τὰ τῆς ἀρχαίας ἡγεμονίας τοῦ Νεφ Σιατέλ καὶ τὰ τῆς διαδοχῆς τῆς Δανίας. Ὑπουργικαὶ συνδιασκέψεις δύνανται ἐπίσης νὰ ὀνομασθῶσιν αἱ σύνοδοι αἱ ἀπαρτιζόμεναι ἐξ ἀντιπροσώπων δευτερευόντων καὶ τριτευόντων κρατῶν καὶ εἰς εἰδικὸν συμφέρον αὐτῶν ἀφροῶσαι δι' ὑπουργικῶν ὡσαύτως συνδιασκέψεων ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν κρατῶν τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας ὑπεγράφη τὸ τελικὸν ἐγγράφον τῆς 15 Μαΐου 1890, καὶ συνεπληρώθη ἡ ἐσωτερικὴ τῆς Γερμανίας ὀργάνωσις. Πολλὰ ἄλλα σύνοδοι, ἰδιάζοντες στοχαζόμεναι σκοποῦ, ἐγένοντο μετὰ τὴν ἀντιπροσώπων ὁμοσπονδῶν κρατῶν, οἷα τὰ τῆς Γερμανίας, καὶ ξένων πρὸς ἀλλήλα· αἱ δὲ συνδιασκέψεις αὗται προτίθενται εἴτε πολιτικὰς μεταρρυθμίσεις, εἴτε οικονομικὰς βελτιώσεις, εἴτε ἐμπορικὰς ἐταιρίας. Ἐν ὅσον ἀνεκπύττωσται ὁ βίος τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἀλληλεγγύης τῶν συμφερόντων, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ αἱ συνδιασκέψεις αὗται κέκληνται νὰ πολλαπλασιάζωνται κα' ποικίλλωσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς λεγομένης συνδιασκέψεως. Διὰ δὲ τῆς λέξεως συνεδρίου ἐννοεῖται ἡ σύνοδος πληρεξουσίων ὑπουργῶν ἢ ἡγεμόνων διαφόρων κρατῶν ἔχόντων ἐξουσίαν καὶ ἀποστολὴν πρὸς συνομολόγησιν συνθήκης εἰρήνης ἢ καθορισμὸν τῶν συνεπειῶν συναρθείσης συνθήκης (οἷα ἡ νῦν φαινομένη περίπτωσις διὰ τὸ συγκροτηθῆσόντι συνεδρίῳ), ἢ πρὸς ὅρισμὸν ἀορίστων σημείων τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Τὰ περιφημότερα συνέδρια εἶναι τὰ ἀπὸ τοῦ 1641—1848 τῆς Münster καὶ Osnabrück, ἀπολήξαντα εἰς τὴν εἰρήνην τῆς Βεστφαλίας, τὸ συνέδριον τῶν Πυρρηνάων τοῦ

1659, τοῦ Ἀκουισγράνου τοῦ 1663, τὸ τῆς Φραγκφόρτης τοῦ 1681, τὸ τῆς Οὐτρέχτης τοῦ 1712—1713, τὸ τοῦ Ἀκουισγράνου τοῦ 1748, τὸ τῆς Ράττδατ τοῦ 1797, τὸ τῆς Ἀμβέρσης τοῦ 1802, τὸ τῆς Ἐρφούρτης τοῦ 1808, ἐνθα τὸ πρῶτον παρεκάθησαν ἡγεμόνες, τὸ τῆς Πράγης τοῦ 1813, τὸ τοῦ Chatillon τοῦ 1814, τὸ τῆς Βιέννης τοῦ 1814—1815, τὸ τοῦ Ἀκουισγράνου τοῦ 1818, τὸ τοῦ Τροππάου καὶ τῆς Λαυδάχης τοῦ 1820—1821, τὸ τῆς Βερόνης τοῦ 1822 καὶ τὸ τῶν Παριζίων τοῦ 1856. Πάντα τὰ συνέδρια δὲν ἀπολήγουσιν εἰς συνομολόγησιν συνθήκης καὶ πολλάκις συνέδρια διελύθησαν ἄνευ ἀποτελέσματος, ὡς τὰ τῆς Cambrai (1721—1725), Soissons (1729), Preda (1747), Foscani (1772), Βουκουρεστίου (1793), Αἰλλης (1797), Ράστδατ (1799), Gand καὶ Chatillon (1814).

Σπουδαιοτέραν ἢ ἄλλοτε ἔλαβε τὸ συνέδριον σημασίαν καὶ ἡ σύνοδος αὕτη ἡγεμόνων καὶ διπλωματῶν ὀφείλεται εἰς τὸν 10^{ον} αἰῶνα. Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα αἱ ἡγεμονικαὶ συνελεύσεις ἦσαν συχνὰ πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν σταυροφοριῶν καὶ κατὰ τὰς γερμανικὰς διαίτας, ἀλλὰ ἐγένοντο σπάνιαι ἀφ' ὅτου τὰ περιπεπλεγμένα τῶν μοναρχῶν συμφέροντα δὲν ἐπέτρεπον συζητήσεις ἄνευ ὑπουργῶν καὶ πρέσβων. Κατὰ τοὺς πολέμους τῆς πρώτης γαλλικῆς αυτοκρατορίας, οἵτινες διέσεισαν ἐκ θεμελίων τὴν ὑπαρξίν τῶν κρατῶν, ἐπανελήφθησαν αἱ ἄμεσοι μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων σχέσεις, καὶ Ναπολέον δ' Α' ἐν τῷ μετουρανῆματι τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἐδημιούργητε τὸ πρῶτον προηγούμενον τῶν τοιούτων συνόδων, τοσοῦτον ἀσπαστῶν ἐπὶ τῆς Παλινορθώσεως. Ἐν τούτοις τὸ συνέδριον τῆς Ἐρφούρτης μεθ' ὅλην τὴν μυστικὴν σύμβασιν τῆ 12 ὀκτωβρίου 1808, δι' ἧς συνεσφίγγοντο οἱ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας δεσμοὶ τοῦ Τίλσιτ, ὑπῆρξε μᾶλλον ἐκδήλωσις τοῦ ἀρχοντος τῆς Δύσεως ἢ σύνοδος χάριν ὑποθέσεων. Οἱ ἐν Ἐρφούρτῃ συνεδρίασαντες πλὴν ἐνὸς εὐρέθησαν αὐθις ἐν Βιέννῃ τῷ 1815, ἀλλ' εἰς τὰς διαπραγματεύσεις προσέβηκαν τὴν λαμπηδόνα τῶν ἐορτῶν, καὶ αἱ ἐστεμμένα κεφαλαὶ ἐνεφανίσθησαν μετὰ τῶν ἀρχικαγκελαρίων αὐτῶν. Τὸ εὐρωπαϊκὸν δίκαιον ἐγκαινισθὲν διὰ τῶν συνθηκῶν τῆς Βιέννης ἐπεκυρώθη αὐθις ἐν τοῖς συνεδρίοις τοῦ Ἀκουισγράνου, τοῦ Τροππάου, τῆς Λαυδάχης καὶ τῆς Βερόνης, ἅτινα ὑπῆρξαν, ὡς τὸ τῆς Βιέννης ἀλλὰ μᾶλλον περιορισμένως, συνελεύσεις ἡγεμόνων παραστατουμένων ἐπὶ τῶν ὑπουργῶν αὐτῶν. Ἡ Παλινορθωσις ὑπῆρξε, καὶ χαλεπῶς ἀπέβεν εἰς τοῦτο, ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς τρόποις αὐτῆς τὸ ἀντιβροπον τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. «Οἱ ἀλλεπάλληλοι συνασπισμοί, λέγει ὁ Wheaton ἐν τῷ συγγράμ-

ματι αὐτοῦ Στοιχεῖα τοῦ διεθνοῦς δικαίου, σχηματισθεῖσαι ὑπὸ τῶν μεγάλων μοναρχιῶν τῆς Εὐρώπης κατὰ τῆς Γαλλίας μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1789, συνέστησαν ἕνεκα τῶν κινδύνων, οὓς ἡ ἐπανάστασις ἐπαρουσίαζε κατὰ τῆς κοινωνικῆς τάξεως τῆς Εὐρώπης διὰ τῆς διαδόσεως τῶν ἀρχῶν τούτων καὶ ταύτοχρόνως κατὰ τῆς ἰσορροπίας τῶν δυνάμεων διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς στρατιωτικῆς αὐτῆς βροπῆς.

«Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπεμβάσεως εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Γαλλίας. ἀρχὴ ὁμολογηθεῖσα ὑπὸ τῶν συμμάχων αὐτῶν. Ἡ Γαλλία αὕτη ἀπῆται ὡς δικαίωμα μὴ ἐπεμβάσεως ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας τῶν ἐθνῶν ἀνεξαρτησίας. Ἀποτέλεσμα τέλος τῶν συνασπισμῶν τούτων ὑπῆρξεν ἡ ἀποκατάστασις διαρκοῦς συμμαχίας μεταξὺ τῶν τεσσάρων μεγάλων δυνάμεων, ἧτοι τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Πρωσίας καὶ τῆς Ῥωσίας, συμμαχία εἰς ἣν ἡ Γαλλία προσεχώρησε τῷ 1818 κατὰ τὸ ἐν Ἀκουισγράνω συνέδριον. Σκοπὸς τῆς νέας ταύτης συμμαχίας, γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἱερᾶς Συμμαχίας, κατὰ τὰς μετασχούσας αὐτῆς δυνάμεις, ἧτοι τῆς Ῥωσίας, Αὐστρίας καὶ Πρωσίας ὑπῆρξεν ὁ σχηματισμὸς διαρκοῦς συστήματος ἐπεμβάσεως μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης πρὸς πρόληψιν πάσης μεταβολῆς εἰς τὸν ἐσωτερικὸν τύπον τῶν οἰκείων κυβερνήσεων, ὅτε ἡ μεταβολὴ αὕτη θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπειλοῦσα τὴν ὑπαρξίν τῶν μοναρχικῶν θετημῶν, οἵτινες συνέστησαν ὑπὸ τὰς νομίμους δυναστείας τῶν νῦν βασιλευόντων οἰκῶν. Ἐνίστατο τὸ γενικὸν τοῦτο τῆς ἐπεμβάσεως δικαίωμα ἐφηρημόθη εἰς τὰς ἐπαναστάσεις τῶν λαῶν, ὅτε ἡ μεταβολὴ ἐν τῷ πολιτεύματι δὲν προήρχετο ἐξ ἐκουσίας παραχωρήσεως τοῦ ἡγεμόνος ἢ δὲν εἶχεν ἐπικυρωθῆ ὑπ' αὐτοῦ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης βίας. Ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν οἱ σύμμαχοι δυνάμεις ἐπεξέτειναν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπεμβάσεως εἰς πᾶν ἐπαναστατικὸν κίνημα, ὅπερ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ ὡς διακυβεῦον, δι' ἀμέσων ἢ μεμακρυσμένων συνεπειῶν τὴν κοινωνικὴν τάξιν τῆς Εὐρώπης ἐν γένει ἢ τὴν ἀτομικὴν τῶν γειτόνων κρατῶν ἀσφάλειαν».

Διὰ τῶν ἀνωτέρω χαρακτηρίζονται τὰ τέσσαρα συνέδρια ἅτινα ἐγένοντο τῷ 1818 καὶ 1822. Σκοπὸς τοῦ κατὰ τὸ 1818 ἐν Ἀκουισγράνω γενομένου ἦτο ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Γαλλίας ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς κατοχῆς, ἧτις τῆ ἐπεβλήθη τῷ 1815, καὶ ἡ συμπαραλαβὴ αὐτῆς εἰς τὴν χορείαν τῶν πέντε δυνάμεων. Ἡ ἀποζημίωσις ἦν ἐπρόκειτο νὰ πληρώσῃ ἡ Γαλλία εἰς 700,000,000 ἠλαττώθη εἰς 265, ἡ δὲ εἴσοδος αὐτῆς εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν Ἄρειον Πάγον καθιερώθη διὰ τοῦ πρωτοκόλου τῆς 15

νοεμβρίου. Τὰ τοῦ Τροππαίου καὶ τῆς Λαυδάχης τῷ 1820 καὶ 1821 προῦτίθεντο τὴν ἀποκατάστασιν συνεννοήσεως μεταξύ τῆς Αὐστρίας, Ῥωσσίας καὶ Πρωσσίας περὶ τῶν ληπτέων μέσων πρὸς περιστολὴν τῆς ἰταλικῆς ἐπαναστάσεως ἐν Νεαπόλει καὶ Τουρίνω. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία ἀντεπροσωπεύοντο ἐν τῷ συνεδρίῳ τούτῳ διὰ πληρεξουσίων ὑπουργῶν, καὶ κατὰ τὸ συνέδριον τῆς Λαυδάχης ἡ Μεγάλη Βρετανία διεμαρτυρήθη δι' ἐγκυκλίου διακοινώσεως τῆς 19 ἰανουαρίου 1821 κατὰ τοῦ συστήματος τῆς ἐπεμβάσεως τῆς Ἰερζε συμμαχίας. Τὸ κατὰ τὸ 1822 συγκροτηθὲν ἐν Βερόνη συνέδριον ἠσχολήθη περὶ τῆς ἐξακολουθήσεως τοῦ πολέμου ἐν Ἰσπανίᾳ κατὰ τῆς ἐπαναστάσεως, καθόσον τὸ ἰσπανικὸν σύνταγμα εἶχεν ἀνατραπῆ ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ δουκὸς τῆς Ἀγκουλέμης. Ζωηροτέρα ὑπῆρξεν ἡ διαμαρτύρησις τῆς Ἀγγλίας ἢ κατὰ τὸ 1821 ὑπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως γενομένη, καὶ ἡ διακοινώσις τοῦ Κάνιγκ τῆς 27 Σεπτεμβρίου τοῦ 1822 κατὰ τοῦ ἰσπανικοῦ πολέμου θὰ μείνῃ τὸ σπουδαιότερον τῆς ἐποχῆς ἱστορικὸν μνημεῖον. Ἡ στάσις τῆς Ἀγγλίας τὰ μάλα συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ τεθῆ τέρμα εἰς τὸ ἔθος τῶν συνεδρίων ἐπὶ τῆς Παλινορθώσεως. Τὰ ὠφελήματα ἅπερ κατήγαγεν ἐν Γαλλίᾳ ἡ φιλελευθέρα ἀντιπολίτευσις συνετέλεσαν ἐπίσης εἰς τὴν παρκαλώσιν τῶν συνεδρίων τούτων. Καίτοι συχνὰ ἡγεμόνων συνεντεύξεις ἐγένοντο ἕκτοτε, μόνη μνημονευτέα τυγχάνει ἡ σύνοδος τῆς Βαρσοβίας τῆς 20 ὀκτωβρίου 1860 μεταξύ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας, τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας, ἣτις εἶχεν ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὰς ἐπὶ τῆς Παλινορθώσεως ἡγεμονικὰς συνόδους. Ἐν τούτοις μεμαχρυσμένη εἶναι ἡ ὁμοιότης αὕτη, διότι τὰ ἀπὸ τοῦ 1818—1820 γενομένα συνέδρια ἐβασίζοντο ἐπὶ σαροῦς ἀρχῆς καὶ ὀρισμένον εἶχον σκοπὸν, ἐνῶ ἡ τοῦ 1860 συνέντευξις τυχαῖον εἶχε χαρακτῆρα εἰς οὐδὲν συμμαχίας σύστημα ἀπολύξασα.

Γενικῶς πᾶν κράτος δικαιοῦται νὰ προκαλέσῃ τὴν σύνοδον συνεδρίου, καὶ συνᾶδον ταῖς ἀρχαῖς ἐστὶ τὸ παρακαθῆσαι εἰ, αὐτὸ τοὺς ἀντιπροσώπους πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν ἐν αἰφνίδιῳ κύκλῳ διὰ τὰ συζητητέα ἀντικείμενα· ἀλλὰ πρᾶγματι ἡ ἀρχεβουλία ἀνήκει εἰς τὰς πέντε μεγάλας δυνάμεις καὶ οἱ δευτέρας τάξεως διαφερόμενοι δὲν γίνονται πάντοτε ἀποδεκτοὶ εἰς τὸ συνέδριον. Οὐσιωδὲς ἀποβαίνει πρὸς σύνοδον συνεδρίου ἢ συμφωνία ἢ μέλλουσα νὰ διευθύνῃ τὰς διαπραγματεύσεις· δεῖν κατὰ συνέπειαν νὰ ὑπάρξῃ προηγουμένως γενικὴ συνεννόησις μεταξύ τῶν δυνάμεων ἢς πρὸς τὸν τρόπον τῆς τῶν ζητημάτων ἐπιλύσεως. Γνωστὸν ὅτι ἄδύνατος ἀπέβη ἡ κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1851 σύνοδος

τῶν συνεδρίων, ἅτινα ἐπρόκειτο νὰ κανονίσωσι τὰ τῆς Ἰταλίας, ἐλλείψει καταλλήλου σημείου πρὸς συνδιαλλαγὴν τῶν ἀντικειμένων συμφερόντων. Ἡ ἀκολουθουμένη μέθοδος ἐν ταῖς ἐργασίαις τῶν συνεδριάσεων δὲν εἶναι κοινὴ, ἐξαρτᾶται δὲ ἐκ τοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον γενικοῦ τῆς συνόδου χαρακτῆρος, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀντιπροσωπευομένων κρατῶν καὶ ἐκ τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων. Κατὰ τὸ συνέδριον τῶν Παρισίων τοῦ 1856 δὲν περιλαμβάνετο ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ληπτέων ἀποράσεων τὸ σύνολον τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς, ὡς ἐν τῷ συνεδρίῳ τῆς Βιέννης· διὸ καὶ δὲν ἠκολούθησε τὴν αὐτὴν δόξιν. Ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν Παρισίων ἐπιτὰ μόνον κράτη ἀντεπροσωπεύοντο, εἶχε δὲ περιορισθῆ τῶν λυθησομένων ζητημάτων ὁ ἀριθμὸς οὕτως, ὥστε ἐκθεσις τῶν συζητηθησομένων ἀντικειμένων ἐγένετο τῇ συνελύσει τῶν μεγάλων δυνάμεων, ἀνευ ὑποδιαίρεσεως τῶν θεμάτων μεταξύ τῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν, ἐνῶ ἐν Βιέννῃ ἅπαντα συνεδρίασεν ἡ Εὐρώπη καὶ πάντα ἐτέθησαν πρὸς συζήτησιν εἰς ὑπαρχῆς. Πρὸς εὐχερῆ διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων τὸ ἔργον διενεμήθη κατὰ τὸ συνέδριον τοῦτο μεταξύ πολλῶν ἐδικῶν ἐπιτροπῶν, αἵτινες τὰ προβουλευματα αὐτῶν ἐγνωστοποιοῦν ταῖς μεγάλας δυνάμεις· αὗται δὲ συγκατατίθεντο ἢ ἀπέρριπτον αὐτά. Συνηθέστατα ἡ ἀπόφασις ἐλαμβάνετο προηγουμένως μετ' ἀνταλλαγῆν διακοινώσεων, ἡ δὲ τρόπος οὗτος τῆς ἐνεργείας ἦτο εὐνοϊκὸς εἰς τὴν ἐπιρροὴν καὶ εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν μεσαίας τάξεως καὶ τῶν μικρῶν κρατῶν.

Ἡ ἐκλογή τῆς πόλεως ἔνθα θέλει ἐδρεύσει τὸ συνέδριον δὲν εἶναι ἄμοιρος σπουδαιότητος, διότι οὐσιωδὲς ἐστὶν ὅπως οὐδεὶς τῶν ἐνδιαφερομένων δύναται νὰ ἀναστῆ ὑπέροχον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν μελῶν τοῦ συνεδρίου. Τούτου ἕνεκα ἐκλέγονται πόλεις αὐδετέρων κρατῶν ἢ τοῦλάχιστον μὴ ἐνδ' ἀφερομένων, οἷα τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ἑλβετία. Ἐὰν δὲν καταστῆ δυνατὴ περὶ τούτου συνεννόησις, τὸ μέρος ἔνθα ἐδρεύει τὸ συνέδριον κηρύσσεται οὐδέτερον κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διασκέψεων. Ἐπειδὴ ἐν γένει ἡ σύνοδος συνεδρίου γίνεται διὰ σπουδαῖα ζητήματα, ἕκαστον κράτος ἐκλέγει τοὺς δεξιωτέρους ἐκ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ ὡς ἀντιπροσώπους καὶ τοὺς ἀνωτέρου πολιτικοῦ βαθμοῦ ὑπαλλήλους. Ὅταν ὁ ἡγεμὼν δὲν παραδρεύῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὸ συνέδριον, πέμπει τότε τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸν αὐτοῦ ἢ τοῦλάχιστον σπουδαῖον πρόσωπον περιβεβλημένον ἰδιαιτάτα διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτοῦ· περιπλέον δὲ φροντίζει ὁ ἡγεμὼν ὅπως οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ ἐν τῷ συνεδρίῳ ἔχωσι τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα καὶ τὰς ἀπαιτούμενας πρὸς ἐπιτυχίαν γνώσεις, καὶ ἐπειδὴ ἐπανίως συμβαίνει τὰ προσόντα ταῦτα καὶ τὰς γνώσεις ἐν μόνον νὰ κέ-

κτηται πρόσωπον, ὃ ἡγεμῶν ὀφείλει νὰ ἀπαρτίσῃ τὴν πρεσβείαν αὐτοῦ ἐκ τοσούτων προσώπων ὅσα ἀπαιτοῦνται πρὸς πλήρη ἀντιπροσωπεΐαν. Καὶ ὁ μὲν εἷς εἶς τὸ πλεονέκτημα τοῦ προσεταιρίζεσθαι ἑαυτῷ τοὺς ἄλλους, τρόπους ἐπαγωγούς, μέγα ὄνομα, πρὸς δὲ θέον νὰ ἦναι συνηθισμένος εἰς μεγάλας ὑποδοχάς, ὁ ἄλλος θὰ κέκτηται ἱστορικὰς γνώσεις καὶ ἑτέρας τοῦ διεθνοῦς δικαίου, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς ἔρεισμα εἰς τὰ ἐπιχειρήματα, ὁ δὲ τρίτος ἔσται δεξιὸς συντάκτης, καὶ οὕτω καθεστῆς. Τοσοῦτο δὲ μᾶλλον ἀπαιτοῦνται πάντα ταῦτα τὰ προσόντα, ὅτε δέον νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἀπρόοπτα, ζητήματα δὲ ἀκανθώδη δύνανται ν' ἀναφυῶσιν ἐξαπίνης. τὰ λυτέα προβλήματα πολλαπλασιάζονται, ὁ δὲ ἕκτος τῶν συνεδριάσεων χρόνος παρέρχεται εἰς τὴν προλέανσιν τῆς ὁδοῦ διὰ τὰς μελλούσας συζητήσεις. Αἱ δυσχέρειαι τῆς ἐθιμοταξίας δὲν βραδύνουσι πλέον ὡς ἄλλοτε τὰς ἐργασίας τῶν συνεδρίων. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην κατέστη, ὡς γνωστὸν, περιώνυμον τὸ ἐν Οὐτρέχτη συνέδριον. Ἀπὸ πεντηκονταετίας τὰ τυπικὰ ζητήματα μεγάλως ἠπλοποιήθησαν, καὶ ὅταν αἱ μέλλοντες συνδιασκεψθῆναι παριττώσιν εἰς τοιαύτην θέσιν, ἡ δυσχέρεια ἀποφεύγεται οὕτως ἢ ἄλλως. Εὐθὺς ὡς συνεδριάσῃ τὸ συνέδριον, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν μεγάλων δυνάμεων ἄρχονται διὰ τῶν νενομισμένων ἐπισκέψεων ἀκολουθῶς δὲ ἐκλέγεται τοῦ συνεδρίου ὁ πρόεδρος. Ἐὰν τὸ συνέδριον συγκροτῆται τῇ μεσολαθήσει οὐδετέρου κράτους, ἢ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μεγάλης δυνάμεως ἐνδιαφερομένης ἐν ταῖς διαπραγματεύσεσι, συνήθως πρόεδρος ἀναγορεύεται ὁ τοῦ μεσολαβούντος κράτους ἀντιπρόσωπος, ἢ ὁ τῆς ἐνδιαφερομένης δυνάμεως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ὑποίας γίνονται αἱ διαπραγματεύσεις. Τὸ ἔθος τοῦτο κυρίως ἐπέβησεν ἐξ ἀπλῆς φιλοφροσύνης καὶ οὐδαμῶς ἀφαιρῆσεν τοὺς πληρεξουσίους τὸ τῆς ἐκλογῆς δικαίωμα. Μετὰ τὴν τοῦ προέδρου ἐκλογὴν διαμείβονται τὰ πληρεξουσιοδοτήρια γράμματα τῶν Πυλαγορῶν τοῦ ἀμφικτυωνικοῦ τούτου συνεδρίου καὶ συντάσσεται ἡ ἡμερησία διάταξις. Ἐὰν δευτερευούσης σπουδαιότητος ζητήματα ἀποφασίζονται συνήθως δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας· τὰ πρότερον ὅμως σπουδαιότητος ἀπαιτοῦσιν ὁμογνώμονα ἐπιψήφισιν. Σημειωτέον ὅτι ὡς κανὼν λύσεως τοιοῦτου ζητήματος χρησιμεύει πάντοτε ἡ ὁμογνώμων ἐπιψήφισις, ἢτοι τὸ παμψηφεί, διότι ἕκαστον κράτος εἶναι κυρίαρχον καὶ ἐλεύθερον εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ. Ἐκάστης συνεδριάσεως τηρεῖται ἀκριβῆς πρωτόκολον, ὃπερ ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἔγκρισιν τῶν πληρεξουσίων καὶ ὑπογράφεται ὑπ' αὐτῶν. Ἐὰν δέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδῃ ὅτι ἡ γνώμη του δὲν ἐξετέθη πιστῶς ἢ πλήρως, δύναται νὰ καταχωρήσῃ αὐτὴν ἐν τῷ πρωτοκόλῳ.

Ἐκαστος πληρεξούσιος ἐκτίθησιν εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ τὰς διασκέψεις καὶ τὰς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου, χάρις δὲ εἰς τὸν τηλεγράφων, δύναται νῦν νὰ διατελῇ μετὰ τοῦ ἐντολοδότου αὐτοῦ εἰς συνεχῆ συγκοινωνίαν. Ὁ ἡλεκτρικὸς τηλεγράφος τείνει εἰς τὴν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τροποποίησιν τῶν ἀρχαίων συνηθειῶν καὶ φυσικώτατα εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν πληρεξουσιοδοτηρίων τῶν διπλωματῶν, διότι πᾶσαν αὐτῶν ἔκθεσιν δύνανται ν' ἀκολουθήσωσιν εὐθὺς νέαι διευθύνσεις· ἡ ὀρθότης τῆς παρατηρήσεως ταύτης καταφαίνεται ἄλλως ἐκ τοῦ τελευταίου συνεδρίου τοῦ 1856 ἐν Παρισίαις· συνεδρίασε τοῦτο τῇ 23 μαρτίου καὶ τῇ 30 ἡ συνθήκη τῆς εἰρήνης ἦτο ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῶν ἐπτὰ δυνάμεων.

Τοιαύτη ἡ μεταξὺ συνδιασκεψέως καὶ συνεδρίου διαφορά, καὶ τοιαῦτα τὰ καθήκοντα καὶ ἡ δικαιοδοσία ἐνὸς ἑκάστου.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ Ο Γ' 1.

Παράδοξον ἦν ἀληθῶς θέαμα κατὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος τοῦ Γ' ἡ σύγκρουσις ἀντιφατικῶν κρίσεων περὶ ἀνδρὸς ὅστις ἐπὶ εἰκοσαετίαν διεῖπε τὰς τύχας μεγάλου ἔθνους, κατὰ δὲ τὸ ἥμισυ τῆς περιόδου ταύτης ἐδέσποσε τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς. Ὁ ἔπαινος καὶ ὁ φόγος, ὁ θαυμασμὸς, τὸ εὐγνωμον φίλτρον, τὸ μίσος, ἡ περιφρόνησις ἐξήντλων πάσας τοῦ λεξικοῦ τὰς ἐκφράσεις. Οὗτοι μὲν ἔκρινον αὐτὸν ἀνίκανον πολιτικόν, ἐκεῖνοι δὲ μέγαν περὶ τὴν κυβερνητικὴν τέχνην, καὶ παρὰ μὲν τούτων ὀνομάζετο τυχοδιώκτης καὶ ληστῆς, παρὰ δ' ἐκείνων εὐεργέτης τῆς Εὐρώπης. Ἐὰν μᾶλλον ἀντίθετα ἐπίθετα διεσταυροῦντο καὶ συνεκρούοντο ἐμπαθῶς ἐπαναλαμβανόμενα παρὰ τε τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀτόμων. Ὅσον τὸ κατ' αὐτὸν, ἀπέθανε σιωπηλῶς καὶ ἀνεξερεύνητος, ὡς εἶχε ζῆσει εὐεπίλυτον αἰνίγμα διὰ τε τὴν δημοσίαν γνώμην καὶ τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ. Τοῦτο ὅμως βέβαιον τυγχάνει, ὅτι ἀνὴρ τοιοῦτον δυνηθεὶς νὰ διανύσῃ στάδιον καὶ τσαῦτα νὰ ἐξεγείρῃ πάθη οὔτε ἀτημος τίς ἐστίν οὔτε τυχαῖος, οὐδὲ δύναται νὰ καταταχθῇ μετὰ τῶν ἀπλῶν κατηγοριῶν, τῶν ἀγαθῶν ἢ τῶν κακῶν, τῶν μεγάλων ἢ τῶν μικρῶν. Αἱ μᾶλλον διάφοροι ιδιότητες ἐκδηλοῦνται παρ' αὐτῷ διαδοχικῶς ἢ ταυτοχρόνως. Πάντοτε ἄλλοτος ἢ ὅτε τὸ πρῶτον ἐφάνη, πάντοτε ὀραστήριος μεθ' ὅλην τὴν φαινομενικὴν αὐτοῦ ἀκακίαν διατελεῖ ἐπὶ τέλος πάντοτε ὁ αὐτὸς μεθ' ὅλας τὰς ποικιλωτάτας μετα-

1) Ἡ μελέτη αὕτη ἐγράφη ὑπὸ τοῦ περιωνύμου γερμανοῦ ἱστορικοῦ κ. Sybel,